

İŞ KAZALARINDAN DOĞAN MADDİ TAZMİNAT FAİZİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Nazlı ÇOBAN*

ÖZ

İş kazasına uğrayan işçi tarafından açılan maddi tazminat davasında, başkaca bir talepte bulunulmaması halinde mahkemece yalnızca tazminata hükmedilebilir. Bununla birlikte iş kazasına uğrayan işçi, mahkemece takdir edilen maddi tazminat için faiz de isteyebilir. Türk hukuk sisteminde, kapital faizi ve temerrüt faizi olmak üzere iki tür faiz uygulanmaktadır. Ancak iş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında, kazaya uğrayan işçinin talebi üzerine hükmedilen faiz söz konusu bu her iki faiz türüne de girmemektedir. Bu nedenle öğretilerde anılan faizin “tazminat faizi” olduğu belirtilerek, kendine özgü, temerrüt ve kapital faizinden bağımsız, yeni bir faiz türü ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Kazası, Maddi Tazminat, Faiz, Tazminat Faizi.

THE LEGAL CHARACTERISTIC OF MATERIAL COMPENSATION OF COMPENSATION INTEREST WHICH IS ARISING FROM OCCUPATIONAL ACCIDENT

ABSTRACT

Court can only adjudge compensation in the case of material compensation which is filed by worker exposed occupational accident unless there is no other demand. In addition to this, worker who exposed occupational accident can demand interest for material compensation. In the Turkish legal system, there are two types of interest which are capital and default interest. But this interest which is adjudging request of the worker in the case of material compensation arising from occupational accident does not included in interests which are beforementioned. Therefore, the interest is called “compensation interest” by doctrine. Compensation interest is a sui generis and independent of them. So, compensation interest introduced as a new kind of interest.

Keywords: Occupational Accident, Material Compensation, Interest, Compensation Interest.

---

* Arş. Gör.-Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku ABD, nzlicoban@gmail.com

GİRİŞ

İşçilerin, işverenin gözetme borcuna aykırı davranışı sonucunda meydana gelen iş kazası yahut meslek hastalığı nedeniyle uğradıkları bedensel zararın tazminini talep edebilmeleri her şeyden evvel Anayasal sistemin bir gereğidir (AY m.17). Yine Anayasada sosyal güvenliğin herkes için bir hak olarak düzenlenmesi (AY m.60) sonucunda sosyal güvenlik yasalarında güvence altına alınan iş kazası ve meslek hastalıklarının Sosyal Güvenlik Kurumlarınca karşılanması Anayasal bir görev olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ne var ki Sosyal Sigortalar Sistemi zararın belirli bir bölümünü karşılamakta, geri kalan zarar miktarı için ise herhangi bir düzenlemeye yer vermemektedir. İş kazası veya meslek hastalığı sonucunda bedensel zarara uğrayan işçilerin malvarlığında meydana gelen eksilmenin tazmini hakkında ne 4857 sayılı İş Kanunu ne de 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle belirtilen türde zarara uğrayan kişilerin zararlarının giderilmesinde, bedensel zararlar sonuçlanan tüm sorumluluk hallerinde söz konusu olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanmaktadır (m.53 ve m.54).

İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında işçinin açıkça talep etmesi halinde mahkemece maddi tazminatın yanı sıra faize de hükmedilir. İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında hükmedilecek faizin hukuki niteliğinin belirlenmesinin işçi açısından önemli sonuçları vardır. Zira, iş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında hükmedilen faize hangi faiz türüne ilişkin hükümlerin uygulanacağının tespit edilebilmesi öncelikle anılan faizin hukuki niteliğinin belirlenmesine bağlıdır.

Yargılama sonucunda mahkemece hükmedilen bu faizin, Türk hukuk sisteminde uygulanmakta olan kapital ve temerrüt faizi türlerinden hangisine girdiği konusu öğretide ve Yargıtay uygulamasında tartışmalara neden olmuştur. Kapital ve temerrüt faizi görüşleri dışında öğretide yoğunlukla “tazminat faizi” görüşü üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmamızda, konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle iş kazası kavramı hakkında genel bilgilere yer verilmiş, ardından iş kazalarından doğan maddi tazminat ve bu maddi tazminat miktarının belirlenmesine kısaca değinilmiştir. İş kazası ve iş kazası sonucunda zarara uğrayan işçinin maddi tazminat talebi hakkında genel olarak bilgi verildikten sonra faiz kavramı üzerinde durularak Türk hukuk sisteminde

uygulanmakta olan faiz türleri çalışma konumuz bağlamında ele alınmıştır. Son olarak iş kazaları sonucunda açılan maddi tazminat davalarında hükmedilecek faizin hukuki niteliğinin belirlenebilmesi için öncelikle öğretilerdeki görüşlere değinilmiş, ardından Yargıtay uygulaması incelenmiştir. Son olarak, yapılan bu incelemeler değerlendirilerek çalışma konumuz hakkındaki kendi görüşümüz ortaya konulmaya çalışılmıştır.

I. İŞ KAZASI

1. Genel Olarak Kaza Kavramı

Sözlük anlamıyla kaza kavramı; “İstem dışı veya umulmayan bir olay dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya aracın zarara uğraması” şeklinde ifade edilmektedir (Bu tanımlama için bkz. Türk Dil Kurumu resmi internet sitesi, www.tdk.gov.tr (e.t. 23.07.2019). Hukukumuzda kaza kavramının geniş ve dar olmak üzere iki anlamı olduğu kabul edilmektedir. Geniş anlamda kaza; aniden ve istenilmeden bir zararın doğmasına neden olan sebepler bütünüdür. Kazanın bu anlamında, vücut bütünlüğünün ihlali ve ölüm ile beraber eşyaya gelen zararlar da kapsama girmektedir. Dar anlamda kaza ise; sadece vücut bütünlüğünün ihlali ve ölüm hallerini içermektedir (Kaza kavramının bu anlamları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Eren, Fikret, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Sorumluluğu, Ankara, 1974, s.6 vd.; Akın, Levent, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Ankara, 2001, s.19; Aydın, İbrahim, İş Sağlığı ve Güvenliğinden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk, Ankara, 2015, s.56). Çalışma konumuzu oluşturan iş kazası da dar anlamda kaza kavramı içerisinde değerlendirilmektedir (Hukuk sistemimizde dar anlamda kaza kavramının gerçekleşebilmesi birtakım unsurların varlığına bağlıdır. Bu unsurlar; vücut bütünlüğünün ihlali, dışsallık, istenilmeme, anilik ve uygun illiyet bağıdır. Söz konusu unsurlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 20-23).

Kaza kavramı yabancı hukuk sistemlerinde de benzer şekillerde tanımlanmıştır. Alman hukukunda kaza kavramı; beklenmedik bir şekilde bir zarar meydana getiren sebepler bütünü şeklinde ifade edilmektedir (Oftinger, Karl, Schweizerisches Haftpflichtrecht, 1.2. Aufl: Zürich Schulthess, 1958, s.72). Amerikan hukuk sisteminde genel anlamda kaza, herhangi bir insan etkisi olmadan gerçekleşen ya da tamamen veya kısmen insan etkisi ile meydana gelen ancak gerçekleştiği kişi tarafından öngörülemeyen, beklenmedik bir şekilde zarara sebep olan olaydır (Black’s Law Dictionary, 4th Edt., West Publishing Co., 1968, s.30).

İngiliz hukuk sistemine bakıldığında ise genel anlamda kaza kavramı için, birdenbire meydana gelen, sıklıkla bir hatanın sonucu olan talihsiz olay tanımlaması yapılmaktadır (Collin, P.H., Dictionary of Law, 4th Edt., Bloomsbury Publishing Plc., 2004, s.3). ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) (ILO (International

Labour Organization), Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından kurulmuştur. Örgütün kurucu anlaşması Versay Barış Anlaşması'nın XIII. Bölümüdür. Uluslararası örgütler kategorisinde, ILO, hükümetler arası, evrensel bir işbirliği örgütü türünde, Birleşmiş Milletler'in "bağımsız uzman kurumu" olarak, ayrı bir kişiliğe, kendi bütçesine ve bağımsız bir varlığa sahip bir örgüttür. Ülkemiz örgüte 1932 yılında üye olmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sur, Melda, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Sendikal Haklar, Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, İzmir, 1997, s.86) tarafından çıkarılan İşçi Sağlığı ve Güvenliği Ansiklopedisi (Encyclopaedia of Occupational Health and Safety)'nin 56. bölümünde (ILO İşçi Sağlığı ve Güvenliği Ansiklopedisi tam metni için bkz. <http://www.iloencyclopaedia.org/> (e.t. 24.07.2019) kaza kavramı; bir şeylerin ters gittiği istenmeyen sonuçlara yol açan olaylar zincirinin sonucu olarak ifade edilmiştir.

Tüm bu tanımlamalardan anlaşıldığı üzere, söz konusu kavram, hukukumuz ile yabancı hukuk sistemlerinde benzer unsurlara dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2. İş Kazası Kavramı

İş kazası, hem bireysel iş hukuku hem de sosyal güvenlik hukukuna ilişkin bir kavramdır. İş kazası özel hukuk açısından işvereni, kamu hukuku açısından ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nu ilgilendirir. Çalışmamızda, bireysel iş hukuku anlamındaki iş kazasından doğan maddi tazminat faizinin hukuki niteliği incelenecektir. Bu nedenle kavramı bireysel iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku bakımından ayrı ayrı incelenmesinin konunun daha iyi anlaşılabilmesi için faydalı olabileceğini düşünmekteyiz.

2.1. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Anlamında İş Kazası

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m.13'de kazaların hangi hallerde anılan Kanun bakımından iş kazası sayılacağı belirtilmiş, ancak iş kazasının tanımına yer verilmemiştir. Söz konusu maddeye göre iş kazası; "*a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır*".

Bir kazanın 5510 sayılı SSGSSK anlamında iş kazası sayılabilmesi, anılan Kanun kapsamındaki bir kişiye zarar veren olayın m.13'de sayılan hallerden biri içinde gerçekleşmiş olmasına bağlıdır (Akın, 2001a: 24. Aynı yöndeki bir Yargıtay kararında şu ifadelerle yer verilmiştir: “Kanun'un açık hükümleri bir yana bırakılarak, iş kazası kavramının unsurlarının belirlenmesine olanak yoktur. Bir olayın iş kazası sayılabilmesi için, sigortalıyı bedence ve ruhça zarara uğratan olayın maddenin belirlediği “hal ve durumlardan” birinde meydana gelmiş bulunması gerekli ve yeterlidir. Bu sınırlı durumlar dışında meydana gelen ve sigortalıyı ruh ve bedence zarara uğratan olayların iş kazası olarak kabulüne imkan bulunmamaktadır. Gerek uygulama ve gerek öğretide açıkça kabul edildiği ve madde metninden de anlaşıldığı üzere bu maddede sayılan haller örnekleme niteliğinde değil, sınırlayıcı niteliktedir. Bu hallerden birine girmeyen sigorta olayı iş kazası sayılamaz. Sayılan bu hallerin birlikte gerçekleşme koşulu bulunmayıp, herhangi birinin gerçekleşmiş olması gerekli ve yeterlidir. Eş söyleyişle, iş kazası hukuksal nitelikte bir olay olup, bu olayın yukarıda açıklanan yasa maddesinde sınırlandırılan ve belirtilen hallerden herhangi birinin oluşmasıyla ortaya çıkması gerekir...” Yarg. 10 HD., 17.11.2016, 9772/13922 www.hukukturk.com (e.t. 25.07.2019). Aynı yöndeki diğer Yargıtay kararları için bkz. Yarg 10 HD 21.01.2014, 2013/254, 2014/953 www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019); Yarg. 10 HD, 12.4.2016, 2016/5074, 2016/5491, www.yargitay.gov.tr (e.t. 25.07.2019). SSGSSK anlamındaki iş kazasının unsurları ise, ilgili kişinin sigortalı olması (Tunçomağ, Kenan, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, İstanbul, 1988, s.297-298; Tuncay, A. Can, İş Kazasının Unsurları ve İşverenin İş Kazasından Doğan Sorumluluğu, İHU, SSK 11, No 2, s.203; Demircioğlu, A. Murat/Güzel, Ali, İşverenin Sosyal Sigorta Yükümlülükleri ve Sorumluluğu, İstanbul, 2001, s.177; Araslı, Utkan, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, Ankara, 2002, s.414; Uşan, Fatih, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, 2.B., Ankara, 2009, s.176; Saraç, Coşkun, İşyerinde Kalp Krizinden Ölüm ve İşverenin İş Kazasından Dolayı Sorumluluğu, Sicil İş Hukuku Dergisi, Haziran 2012, S.26, s.128; Tuncay, A. Can/Ekmekçi, Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, İstanbul, 2015, s.360; Arıcı, Kadir, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara, 2015, s.319; Korkusuz, M. Refik/Uğur, Suat, Sosyal Güvenlik Hukuku, 4.B., Bursa, 2015, s.288; Alper, Yusuf, Sosyal Sigortalar Hukuku, 7.B., Bursa, 2015, s.227; Sözer, Ali Nazım, Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, 2.B., İstanbul, 2015, s.311; Güzel, Ali/Okur, Ali Rıza/Canıklıoğlu, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, 16.B., İstanbul, 2016, s.334; Demircioğlu, A. Murat/Kaplan, Hasan Ali, Sorularla İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul, 2016, s.215; Akın, 2001a: 38-39. Bu yöndeki bir Yargıtay kararında şu ifadelerle yer verilmiştir: “...Olayın, iş kazası olarak kabul edilebilmesi için olaya maruz kalan kişinin 5510 sayılı Kanunun 4. maddesi anlamında sigortalı olması, olayın, 5510 sayılı Kanunun 13. maddesinde sayılı ve sınırlı olarak belirtilen hal ve durumlardan birinde meydana gelmesi koşuldur. Başka bir anlatımla, olayın, iş kazası sayılabilmesi için iki koşulun birlikte gerçekleşmesi zorunludur...” Yarg. 10 HD, 24.02.2014, 2013/4466, 2014/3445, www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019), meydana gelen kazanın SSGSSK m.13/I'de belirtilen hallerden birisinin içerisinde yer alması (Tunçomağ, 1998: 291-295; Demircioğlu ve Güzel, 2001: 179-183; Akın, 2001a: 26-37; Araslı, 2009: 414-417; Arıcı, 2015: 316-317; Alper, 2015: 228-231; Korkusuz ve Uğur, 2015: 289-291; Sözer, 2015: 319-331; Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 362; Güzel vd., 2016: 345; Başbuğ, Aydın, İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği, Ankara, 2013, s.103), kaza sonucunda bedensel veya ruhsal bir zarar ya da ölüm şeklinde bir zararın ortaya çıkması (Tunçomağ, 1998: 297; Demircioğlu ve Güzel,

2001: 183; Akın, 2001a: 37; Araslı, 2009: 417; Sözer, 2015: 331; Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 375; Güzel vd., 2016: 346), kaza ile zarar arasında illiyet bağının bulunması (Tunçomağ, 1998: 298-300; Demircioğlu ve Güzel, 2001: 183; Akın, 2001a: 39; Araslı, 2009: 418; Alper, 2015: 231-232; Arıcı, 2015: 320; Sözer, 2015: 332; Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 364; Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 219; Güzel vd., 2016: 346) şeklinde sayılabilir (Yıldız, Gaye Burcu, İşveren'in İş Kazasından Doğan Hukuki Sorumluluğu, Toprak İşveren Dergisi, Haziran 2010, S.86, s.9; Demircioğlu, Murat/Balsever, Sergül, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sonrası Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan Cilt II, İstanbul, 2016, s.1174; Akın, 2001a: 26-42; Arıcı, 2015: 319 vd; Sözer, 2015: 311).

Öğretide ise SSGSSK anlamındaki iş kazasının genel olarak; “sigortalının işverenin otoritesi altında bulunduğu bir sırada gördüğü iş veya işin gereği dolayısıyla aniden ve dıştan meydana gelen bir etkenle onu bedence ya da ruhça zarara uğratan bir olay” şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Akın, 2001a: 23; Uşan, 2009: 176; Eren, s.5; Korkusuz ve Uğur, 2015: 288; Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 215; Erol, Ali Nevzat, İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarından Doğan Hukuk Davaları, İstanbul, 1975; s.51). Ancak anılan tanımda söz edilen “iş veya işin gereği dolayısıyla” ve “aniden ve dıştan meydana gelen” ifadeleri SSGSSK’da kabul edilen iş kazası halleri ile bağdaşmamaktadır (Öğretide bu yönde görüş belirten bir yazara göre; “SGK mevzuatı açısından kanunda sayılmayan hallerin iş kazası kavramına dahil edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle ‘dışarıdan gelen bir etki’, ‘aniden meydana gelme’ gibi unsurların iş kazası kavramına dahil edilmesi mümkün değildir. Bunun doğal sonucu içeriden gelen bir etkiyle ve yavaş yavaş meydana gelen, sigortalıyı kanunda sayılan hallerden birinde zarara uğratan olay iş kazası olarak da kabul edilebilecektir...”, bkz. Başbuğ, 2013: 106 (naklen)). Zira “iş veya işin gereği dolayısıyla” ifadesi bir kazanın sosyal güvenlik hukuku anlamında iş kazası sayılabilmesi için yapılan iş ile meydana gelen kaza arasında illiyet bağının bulunması gerektiğini düşündürülebilir. Ne var ki bir kazanın sosyal güvenlik hukuku anlamında iş kazası sayılabilmesi için gereken illiyet bağı, kaza ile zarar arasındaki illiyet bağıdır (İllyet bağı kavramı genel olarak; gerçekleşen zararlar sorumluluğun ilişkilendirildiği olay veya davranış arasındaki sebep sonuç ilişkisi şeklinde tanımlanmaktadır. İllyet bağı kavramına ilişkin tanımlamalar için bkz. Eren, Fikret, Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İllyet Bağı Teorisi, Ankara, 1975, s.52-53; Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1976, s.504; Tekil, Fahiman, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1981, s.142-143; Tekinay, Selahattin, Akman/Sulhi, Burcuoğlu/Sermet, Altop, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7.B., İstanbul, 1993, s.567; Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20.B., Ankara, 2016, s.320-325; Tercier, Pierre/Pichonnaz, Pascal/Develioğlu, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016, s.573; Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21.B., Ankara, 2017, s.558; Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-2, 14.B., İstanbul, 2018, s.45-47; Brox, Hans/Walker, Wolf-Dietrich, Besonders Schuldrecht, 42. Auflage, 2018, §44, Rn. 5, Rn.13. Yargıtay ise yerleşmiş içtihatlarında uygun illiyet bağını şöyle tanımlamaktadır: “bir olay hayattaki genel denemelere ve olayların tabii akışına göre, diğer bir olayı meydana

getirmeye elverişli bulunur, diğer bir deyimle, olayın ortaya çıkması görünüşte söz konusu diğer bir olayın meydana gelmiş olmasıyla kolaylaşmış bulunursa, ilk olay, uygun sebep ve sonuç ölçüsüne göre, ikincisinin nedeni sayılır” Yarg. 10 HD, 19.11.1976, 5763/7910, www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019)). Nitekim konuya ilişkin bir olayda, sigortalının sıva yaparken ayağı iskeleden kaymış ve ayağında bir sıyrılmaya meydana gelmiştir. Anılan olaydan sekiz gün sonra sigortalı septi-semi şoku nedeni ile böbrek yetmezliğinden vefat etmiştir. Yargıtay’a intikal eden bu olayda, Yüksek Mahkemece, septi-semi şoku ile böbrek yetmezliği arasında uygun neden-sonuç bağı bulunup bulunmadığı hususunun tıbbi açıdan belirlenmesi gerektiği, bu nokta açıklığa kavuşmadan, illiyet bağının bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddedilmesinin isabetsiz olduğu belirtilmiştir (Yarg. 10 HD, 07.04.1987, 2000/2044, Güzel, Ali, Yargıtayın İş Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 1990, İstanbul, 1992, s.179. Yargıtay konu ile ilgili olarak, kaza ile meydana gelen zarar arasına başka zarar verici olayların girmemiş olmasını da aramaktadır. Buna ilişkin bir olayda, sigortalı işyerinde geçirdiği iş kazası sonucunda tedavi amacı ile hastaneye kaldırılır. Tedavisi bittikten sonra memleketine dönerken trafik kazası geçirerek vefat eden sigortalının ölümü ile daha evvel yaralanmasına neden olan iş kazasıyla ölüm arasındaki illiyet bağının trafik kazasıyla kesilmiş olduğuna karar vererek olayın sosyal güvenlik hukuku anlamında iş kazası olmadığına karar vermiştir. Anılan karar için bkz. Yarg. 10 HD, 25.05.1989, 2064/4630, www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019)).

Öğretide yaygın olarak kabul edilen sosyal güvenlik hukuku anlamındaki iş kazası tanımında geçen ve kanaatimize göre isabetli olmayan bir diğer ifade ““aniden ve dıştan meydana gelen” ifadesidir. Gerçekten de SSGSSK m.13’e bakıldığında, kazanın iş kazası sayılabilmesi için maddede sayılan hallerden birine girmesi yeterli kabul edilmiş, bunun dışında kazanın içten veya dıştan gelen bir etki ile gerçekleşmiş olması şartı aranmamıştır (Taşkent, Savaş, İş Kazası Kavramı, Prof. Dr. Nuri Çelik’e Armağan Cilt II, İstanbul, 2001, s.1954. Ancak öğretilerdeki diğer bir görüşe göre, kaza kavramının önemli unsurlarından biri olan “dışarıdan meydana gelme” özelliğini ortadan kaldıran bir düzenleme SSGSSK’da mevcut değildir. Bu nedenle sigortalıyı korumaya çalışmak için kaza kavramını pozitif hukuk ile açıklanamayacak nedenlerle tamamen unsurlarından sıyrılmış olarak anlamak mevcut hukuk düzenlemeleriyle çatışır, bkz. Aydın, 2015: s.59).

Nitekim Yargıtay da işyerinde kalp krizi geçirerek vefat edilmesini yerleşmiş içtihatları doğrultusunda iş kazası olarak kabul etmektedir (Yargıtay ilgili kararında şu ifadelerle yer vermiştir: “Somut olay incelendiğinde, davacılar murisinin, olay tarihinde, işyerinde bulunduğu sırada, fenalaştığı ve işyeri hekimi tarafından yapılan muayenede, murisin, kalp krizi geçirdiğinin anlaşılması üzerine ilk müdahalenin yapılarak hastaneye ambulansla gönderildiği ve hastanede, yapılan müdahaleye rağmen hayatını kaybettiği anlaşılmaktadır. Mahkemece, alınan bilirkişi raporu doğrultusunda, murisin işe başlamadan önce gerekli raporları almış ve davalı şirketin, işveren olarak tüm sorumluluğu yerine getirmiş olmasına göre, işverene, bir kusur atfedilemeyeceği gözetilerek yazılı şekilde hüküm tesis edilmiş ise de, işverenin kusursuz olup olmayacağı hususunun iş kazasının tespitinde bir öneminin bulunmadığı ayrıca kalp

krizinin işyerinde iken çalışma esnasında meydana geldiği dikkate alındığında meydana gelen olayın bir iş kazası olduğunun kabulü gerekir...” Yarg. 10 HD, 20.03.2017, 2015/10611, 2017/2289, www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019). Aynı yöndeki başka Yargıtay kararları için bkz. 27.12.2013, 3429/260001, www.legalbank.net (e.t. 25.07.2019), Yarg. HGK, 13.10.2004, 21-529/527, kararın incelemesi için bkz. Uşan, M. Fatih, İşyerinde Geçirilen Kalp Krizi İş Kazası Mıdır? (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine Değerlendirme) Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.10, 2005, s.119-126; Yarg. 21 HD, 03.11.2004, 8871/9254, kararın incelemesi için bkz. Aydın, İbrahim, İş Kazasının Görevli Mahkemelerin Belirlenmesindeki Etkisi ve Kalp Krizinin İş Kazası Niteliğine İlişkin Karar İncelemesi, Çimento İşveren Dergisi, C.20, S.5, Eylül 2006, s.36-47).

Ne var ki, öğretilerdeki bir görüşe göre, işyerinde geçirilen kalp krizi veya bir hastalık sonucunda ölüm olayının gerçekleşmesi halinde söz konusu olayın meydana gelişinin işyerinde bulunma ile bir ilgisi yok ise olayın iş kazası olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (Uşan, M. Fatih, Yargıtay’ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2011, Ankara, 2013, s.390-393; Uşan, 2009: 176; Alper, 2015: 232; Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 369. Aksi görüş için bkz. Aydın, 2006: 17 vd; Başbuğ, 2013: 106; Aydın, 2015: 57. Aynı yönde bkz. Güleç (Uçakhan), Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 7.B., Ankara, 2014, s.33).

Bunun yanı sıra öğretilerde, buradaki “dıştan gelen etki” durumunun “istenilmemiş” olması da gerektiği belirtilmektedir (Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 363). Dıştan gelen etkinin istenilmemiş, arzu edilmemiş ya da iradesi dışında gerçekleşmiş olması gerektiğini ileri süren görüşe göre, sigortalının kastı, bile isteye kendisine zarar vermesi sonucunda kazaya uğraması SSGSSK anlamındaki iş kazası kavramının dışındadır (Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 363. Öğretilerdeki aksi görüşe göre ise, sigortalının kastı, bile bile kendisini zarara uğratması örneğin işyerinde bir işçinin intihar etmesi de SSGSSK anlamında iş kazasıdır, bkz. Çenberci, Mustafa, Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Ankara, 1985, s.198; Akın, 2001a: 29; Başbuğ, 2013: 105; Güzel vd., 2015: 338).

2. 2. Bireysel İş Hukuku Anlamında İş Kazası

Bireysel iş hukuku anlamında iş kazası, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (30.06.2012 t. ve 28339 S.lı RG.) m.3/I-g’de “*İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenengelli hâle getiren olay*” şeklinde tanımlanmıştır. Anılan Kanun m.4/I’de ise, işverenin, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliklerini sağlamakla yükümlü olduğu belirtildikten sonra bu çerçevede alması gereken önlemler sayılmıştır (6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu m.4/I’de işverenin alması gereken önlemler şu şekilde sayılmıştır: “a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için

çalışmalar yapar. b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar. c) Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır. ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır. d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır”). Bunun yanı sıra, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (04.02.2011 t. ve 27836 S.ılı RG.) m.417’de “İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmamak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür” ifadelerine yer verilerek işverenin işçiyi gözetme borcu ve bu bağlamda alması gereken önlemler belirtilmiştir (TBK m.417 şu şekildedir: “İşveren, hizmet ilişkisinde, işçinin kişiliğini korumak veya saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamak, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacize uğramış olanların, daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür (f.1). İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmamak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür (f.2)”. Maddenin düzenleniş şeklinden anlaşılacağı üzere; kanun koyucu birinci fıkrada işverenin geniş anlamda gözetme borcundan söz etmekte iken, ikinci fıkrada ise işçinin sağlığı ve bedensel bütünlüğünü korumayı öngören işverenin dar anlamda işçiyi gözetme borcunu düzenlemiştir, bkz. Caniklioğlu, Nurşen, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Çerçevesinde İşverenin İş Kazasından Doğan Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Turhan Esener I. İş Hukuku Uluslararası Kongresi, Ankara, 2016, s.41; Süzek, Sarper, İş Hukuku, 16.B., İstanbul, 2018, s.416; Çelik, Nuri/Caniklioğlu, Nurşen/Canbolat, Talat, İş Hukuku Dersleri, 30.B., İstanbul, 2017, s.321). İşte anılan bu yükümlülüklerin gerektiği gibi yerine getirilmemesinden kaynaklanan kaza, bireysel iş hukuku anlamında iş kazasını oluşturur (Tunçomağ, Kenan, İş kazasından Doğan Sorumluluk ve Yargıtay Kararları, Yargıtay Kararları Dergisi, Ocak 1989, s.572-573; Kaplan, Emine Tuncay, İşverenin Hukuki Sorumluluğu (Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından), Ankara, 1992, s.82, s.90; Tuncay, A. Can, İş Kazası ve İşverenin Sorumluluğu, Giresun Barosu Bülteni, Y.5, S.10, 20 Mayıs 2015, s.17; Doğan Yenisey, Kübra, İş Hukukunda İşyeri ve İşletme, Alman ve Fransız Hukuklarıyla Karşılaştırmalı Bir İnceleme, İstanbul, 2007, s.109; Erdoğan, Çağla, İşveren ve İşveren Vekilinin İş Kazasından Doğan Cezai Sorumluluğu, Ankara, 2016, s.55; Akın, 2001a: 44; Tuncay ve Ekmekçi, 2015: 358; Demircioğlu ve Balsever, 2016: 1175). Bu tür kazalar, sosyal güvenlik hukuku anlamındaki iş kazalarına göre daha dar kapsamlı olup, sosyal güvenlik hukuku anlamındaki her iş kazası bireysel iş hukuku anlamında iş kazası sayılmayabilir (Tuncay, 2015: s.17).

Bireysel iş hukuku anlamında bir iş kazasından söz edebilmek için; dıştan gelen istenilmeyen olay neticesinde bir kazanın meydana gelmesi, kaza ile işverence yürütülen iş ve kaza ile zarar arasında uygun nedensellik bağının bulunması, işverenin kusurlu olarak iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almamış olması ve bunun sonucunda işçinin bedensel veya ruhsal bir zarara maruz kalması gerekir (Bireysel iş hukuku anlamında iş kazasının unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, Levent, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlardan İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararları, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1996 Yılı Toplantısı, İstanbul, 1996, s.35-37; Seratlı, Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara, 2003, s.38-43; Akın, Levent, Çimento Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliğinden Doğan Sorumluluklar, Çimento Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği, İstanbul, 2011, s.53-66; Kaplan, 1992: 82-96; Akın, 2001a: 45-55; Taşkent, 2001: 1951-1966; Yıldız, 2010: 10; Demircioğlu ve Balsever, 2016: 1175).

Bireysel iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku anlamındaki iş kazası kavramını birbirinden ayıran husus, her iki durumdaki illiyet bağının farklı biçimde meydana gelmesidir (Süzek, 2018: 424; Demircioğlu ve Balsever, 2016: 1175). Kazanın SSGSSK anlamında iş kazası sayılabilmesi için anılan Kanun m.13'de sayılan hallerden birinde gerçekleşmiş olması gerekli ve yeterlidir. Burada aranan nedensellik bağı, kaza ile ortaya çıkan zarar arasındaki nedensellik bağıdır, nedensellik bağının oluşması için başka bir koşul aranmaz (Özdemir, Erdem, İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul, 2014, s.520-521; Akın, 2011: 48-49; Süzek, 2018: 424-425; Doğan Yenisey, 2007: 109). Ancak bireysel iş hukuku anlamındaki iş kazasından söz edebilmek için, kaza ile ortaya çıkan zarar arasındaki nedensellik bağı yeterli olmayıp, bunun yanı sıra, kaza ile işverence yürütülen iş arasında da uygun nedensellik bağı bulunmalıdır (Akın, Levent, İşverenin İşçiyi Gözetme Borcundan Doğan Hukuki Sorumluluğunda Uygun Nedensellik Bağı, Çimento İşveren Dergisi (Karar İncelemesi), Mart 2011, s.33; Kaplan, 1992: 91; Akın, 2001a: 47; Yıldız, 2010: 10; Tuncay, 2015: 17; Demircioğlu ve Balsever, 2016: 1175; Erdoğan, 2016: 56-57; Süzek, 2018: 425).

Bir kazanın bireysel iş hukuku anlamında iş kazası olarak nitelendirilebilmesi için varlığı gerekli olan, kaza ile nedensellik bağı içerisinde bulunması gereken iş kavramı öğretide ve yargı kararlarında birbirinden farklı şekillerde ifade edilmektedir (Bir Yargıtay kararında anılan kavram; *“Gerçekten bu tür olaylarda olayın iş kazası olması yanında işverenin iş yasalarının öngördüğü biçimde “iş sağlığı ve güvenliği” önlemlerini almış olup olmadığı, bu bağlamda işverenin sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, işyerindeki çalışma koşulları da irdelenmek suretiyle sonuca varılmalıdır”* ifadelerine yer verilerek, kaza ile işverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğüne aykırı davranışı arasındaki nedensellik bağı olarak vurgulanmıştır, bkz. Yarg. 10. HD, 05.07.2004,

4465/6425, www.legalbank.net (e.t. 02.08.2019), aynı yöndeki bir başka Yargıtay kararı için bkz. Yarg. 21. HD, 11.05.2017, 2016/16707, 2017/3822, www.legalbank.net (e.t. 02.08.2019). Yargıtay'ın bu görüşü ile aynı yöndeki bir yazara göre, “İşverenin işverenin işçiyi koruma ve gözetme borcu gereği alması gereken tedbirleri almaması ile bunun sonucu işçinin uğradığı zarar arasında uygun nedensellik bağının bulunması gerekir”, Kaplan, s.91 (naklen). Anılan kavramı, kaza ile işveren ya da onun eylemi arasındaki nedensellik bağı olarak nitelendiren bir Yargıtay kararında ise şu ifadeler yer verilmiştir: “...Davada işverenin sorumlu olabilmesi için olayın bir iş kazası sayılması ve ölüm ile işverenin eylemi arasında uygun sebep sonuç bağlantısı bulunması gerekir...”, Yarg. 9HD, 08.04.1992, 2500/3929, Çimento İşveren Dergisi, S.4, C.6, Temmuz 1992, s.28. Öğretide de kaza ile iş arasındaki nedensellik bağı kavramı için farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bir yazara göre, kaza ile nedensellik bağı içinde bulunması gereken unsur işçinin işidir, bkz. İzveren, Adil, Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar, Ankara, 1970, s.202. Aynı yönde bkz. Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 227. Bir başka yazara göre ise, kaza ile arasında nedensellik bağı bulunması gereken iş kavramı, yapılan iştir, bkz. Süzek, Sarper, İş Güvenliği Hukuku, Ankara, 1985, s.224; Kılıçoğlu, Mustafa, Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri, 4.B., Ankara, 2014, s.77; Süzek, 2018: 425. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 47-49; Akın, 2011: 33; Akın, 2012: 55). Ancak bizce de isabetli olan görüşe göre, kaza ile nedensellik bağı içerisinde bulunması gereken nedensellik bağı, kazanın işverenin işiyle olan ilgisidir (Akın, 2001a: 47; Akın, 2011b: 33).

II. İŞ KAZASINDAN DOĞAN MADDİ TAZMİNAT

1. Genel Olarak

İşverenin gözetme borcuna aykırı davranışı sonucunda meydana gelen iş kazası yahut meslek hastalığı nedeniyle uğradığı bedensel zararın tazminini talep edebilmek her şeyden evvel Anayasal sistemin bir gereğidir (Araslı, Utkan, Yeni Borçlar Yasası'nın İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Maddi Tazminat Davalarında Getirdiği Yeni Sistem ve Hakkaniyet İndirimi, Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Aralık 2011, s.142). Gerçekten de AY. m.17'de, “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir” ifadelerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra çalışma hayatı özel olarak düzenlenerek, herkesin çalışma hak ve ödevine sahip olduğu, devletin de çalışanları korumak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir (AY m.49). AY m.60'da ise sosyal güvenlik herkes için bir hak olarak düzenlenmiş ve devletin sosyal güvenliği sağlama yönünden gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu vurgulanmıştır (Araslı, 2011: 142). Bunun sonucunda sosyal güvenlik yasalarında güvence altına alınan iş kazası ve meslek hastalıklarının Sosyal Güvenlik Kurumlarınca karşılanmasının Anayasal bir görev olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür (Araslı, 2011: 142-143; Güleç (Uçakhan), 2014: 28-29).

Sosyal Sigortalar Sistemi ise, zararın belirli bir bölümünü karşılamakta, geri kalan zarar miktarı için ise herhangi bir düzenlemeye yer vermemektedir. İş kazası veya meslek hastalığı sonucunda bedensel zarara

uğrayan işçilerin malvarlığında meydana gelen eksilmenin tazmini hakkında (Bilindiği üzere kural olarak, bir zarara uğrayan kişi, sorumlu olduğunu düşündüğü kişiyi doğrudan doğruya başvurarak zararın giderilmesini isteyebilir. Bunun için ise mağdur, sorumlu aleyhine bir tazminat davası açabilir. Söz konusu dava ile mağdur, mahkemeden sorumlu kişinin, uğranılan zararı tamamen ya da kısmen karşılayacak bir tazminat ödenmesine mahkum edilmesini ister, bkz. Deschenaux, Henri/Tercier, Pierre, Sorumluluk Hukuku (Çeviren: Salim Özdemir), Ankara, 1983, s.157. Tazminat ise, kişinin maddi ve manevi malvarlığında meydana gelen eksilmenin doldurulması için yüklenilen edim, giderimdir, bkz. Karahasan, Mustafa, Tazminat Hukuku, Maddi Tazminat, 6.B., İstanbul, 2001, s.68). 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle belirtilen türde zarara uğrayan kişilerin zararlarının giderilmesi, bedensel zararlarla sonuçlanan tüm sorumluluk hallerinde söz konusu olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanır (m.53 ve m.54) (Süzek, Sarper, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Prof. Dr. Ali Güzel'e Armağan Cilt I, İstanbul, 2010, s.704; Sümer, Haluk Hadi, İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Konuya İlişkin Yargıtay Görüşünün Değerlendirilmesi, Yeni Yasal Düzenlemeler İşçilerinde Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara Barosu Ulusal Kongre, s.72; Tunçomağ, 1998: 322; Akın, 2001a: 100; Özdemir, 2014: 535; Aydın, 2015: 324; Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 233; Kılıçoğlu A., 2016: 80-81; Çelik vd., 2017: 370; Süzek, 2018: 429).

Uygulamada, işverenin iş sağlığı ve güvenliği kurallarına aykırı davranışı sonucunda zarar gören işçi ya da hak sahiplerinin işverene karşı açtıkları maddi tazminat davaları sosyal sigorta mevzuatı hükümleri çerçevesinde sağlanan haklar dışında kalan zararların ödetilmesi ilkesine dayanmaktadır (Süzek, 1985: 192 vd; Güleç (Uçakhan), 2014: 405; Aydın, 2015: 321; Kılıçoğlu A., 2016: 81; Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 233; Çelik vd., 2017: 370).

Kanun koyucu işverenin işçiyi gözetme borcu hususunda özel bir sorumluluk türü öngöremeyerek, genel hükümlere atıf yapmakla yetinmiştir (İşverenin işçiyi gözetme borcundan doğan hukuki sorumluluğunun niteliği öğretide ve Yargıtay uygulamasında yoğun tartışmalara neden olmuştur. Konunun 6098 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden evvel ve yürürlüğe girdikten sonraki dönem olarak ikiye ayrılarak incelemesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. 6098 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden evvel, öğretide hakim olan bir görüşe göre, Türk-İsviçre Borçlar Hukuku öğretisine göre asıl olan kusur sorumluluğudur ve kusursuz sorumluluk türü bir istisna teşkil etmektedir. Kusursuz sorumluluktan söz edebilmek için bu sorumluluk halinin kanunda açıkça düzenlenmiş olması gerekmektedir. Ancak Türk Borçlar Kanununda işverenin sorumluluğu açısından kusursuz sorumluluğu öngören herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle bu görüşte olan yazarlar tarafından işverenin hukuki sorumluluğunun kusurlu sorumluluk olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür, bkz. Oğuzman, M. Kemal, İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan İşverenin Sorumluluğu, İÜHF, 1968, C. 34, S. 1-4, s.337; Akın, Levent, İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu ve Bundan Doğan Tazminat Davaları Açısından Yargıtayın 2002 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi,

Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2002, Ankara, 2004, s.90-92; Baycık, Gaye: Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler, Ankara Barosu Dergisi, 2013/3, s.132; Kaplan, 1992: 78-80; Akın, 2001a: 97; Caniklioğlu, 2016: 42. Bu dönemde öğretilerdeki diğer bir görüşe göre, işverenin hukuki sorumluluğunun niteliği kusursuz sorumluluktur. Bu görüşte olan yazarlardan bazılarınca kusursuz sorumluluk '*kanun boşluğu doldurma*' yöntemine, bir kısmı tarafından '*hakkaniyet*' esasına, diğer kısım yazalar tarafından ise '*tehlike esasına*' dayandırılmıştır, bkz. Sümer, 2013: 75. Kusursuz sorumluluğu savunan ilk görüş, mevzuatta bir yasal boşluk olduğu için işverenin sorumluluğunda kusursuz sorumluluk esaslarının benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu görüşe göre; İş Kanunu mevzuatında işverenin gözetim borcu düzenlenmesine karşın, gözetme borcuna aykırılık halinde doğacak tazmin borcunun niteliği hakkında bir düzenleme yer almamıştır. Bu nedenle de Borçlar Kanununun ilgili hükümlerine bakmak gerekecektir. Böylece örtülü bir yasa boşluğundan bahisle konunun kusursuz sorumluluk ilkesi ile çözümlenmesi gerektiği savunulmuştur, bkz. Eren, 1974: 89 vd. Kusursuz sorumluluğu savunan diğer görüş ise; mevzuatta bir boşluk olmadığını tam aksine İş Kanunu m.73'de işverenin sorumluluğunun düzenlendiğini savunmaktadır. Bu görüş uyarınca; düzenlemede, işverence her türlü önlemin eksiksiz alınmasının öngörülmesi ile beraber kusursuz sorumluluk esasları kabul edilmektedir, bkz. Ulusan, İlhan, Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu, Bundan Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1990, s.125. BK m.332'nin alelade bir kusur sorumluluğu getirdiğinin kabulü, işin niteliğine, hayatın gereklerine ve sosyal düşüncelere uymaz, aksi bir durumun kabulü hayatın gerekleri ve sosyal düşünceye aykırıdır. Bu nedenle BK m.322'de yer alan hakkaniyet ölçüsü, işverenin hakkaniyet sorumluluğu olarak yorumlanarak işverenin kusursuz sorumluluğuna gidilmelidir, bkz. Tuncay, İHU, Tunçomağ, 1998: 268-270. 6098 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonraki dönemde de bu konudaki tartışmalar sonlanmamıştır. Nitekim bu dönemdeki bir görüşe göre, kanun koyucunun 818 sayılı TBK'dan farklı olarak 6098 sayılı TBK'da tehlike sorumluluğuna yer vermesi ile, sadece tehlikeli işyerleri için kusursuz sorumluluğu benimsemiş durumda olup, diğer işyerleri için genel kural olarak kusur sorumluluğu benimsenmiştir, bkz. Senyen-Kaplan, E. Tuncay, Bireysel İş Hukuku, 9.B., Ankara, 2018, s.205; Yıldız, 2010: 10; Araslı, 2011: 143; Sümer, 2013: 85; Süzek, 2018: 417. 6098 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonraki dönemde kusursuz sorumluluk görüşünü benimseyen bir görüşe göre ise, 6098 sayılı TBK m.417/II'de yer alan düzenlemede tıpkı mülga İş Kanunu m.77'deki gibi işverenin her türlü önlemi alması gerekliliğinden söz edilmesi ve ardından "noksansız" sözcüğünün kullanılması işverenin hukuki sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğunu göstermektedir. Ancak anılan görüşü savunan yazara göre, madde metninin gerekçesinde yer verilen anlatımlar madde metni ile tam olarak uyum içerisinde değildir. Aynı görüşe göre, 6098 sayılı TBK m. 55 hükmünde yer alan '*Kısmen veya tamamen rücu edilemeyen sosyal güvenlik ödemeleri ile ifa amacı taşımayan ödemeler, bu tür zararların belirlenmesinde gözetilemez; zarar veya tazminattan indirilemez...*' ifadeleri açıkça işverenin sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğunu göstermektedir, bkz. Centel, Tankut, Türk Borçlar Kanunu'nda Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması, Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Aralık 2011, s.16. Yargıtay'ın bu konudaki görüşleri hakkında ayrıntılı bilgi için ise bkz. Sümer, 2013: 79-83; Caniklioğlu, 2016: 45-46).

Konunun düzenlendiği madde olan TBK m.49'a göre; kusurlu veya hukuka aykırı bir fiil ile başkasına zarar veren bu zararı gidermekle yükümlüdür.

2. Maddi Tazminat Miktarının Belirlenmesi

Maddi tazminata neden olacak çalışma gücünün kaybından ileri gelen bedensel bütünlüğün ihlali, zarar görenin vücut ruh bütünlüğünün maddi veya manevi bir zarar oluşturacak şekilde bozulmasıdır (Oftinger, I, 1958: 186; Güleç (Uçakhan), 2014: 295; Eren, 2017: 766). Bedensel (cismani) zarar, iş kazası ya da meslek hastalığı sonucunda, örneğin, bir organın kopması, kırılması, yaralanması veya görme ya da işitme duyularının azalması yahut yitirilmesi, kalp krizi geçirilmesi şeklinde meydana gelebileceği gibi, anatomik yapıda bir değişiklik olmaksızın iş kazası sonucunda ruhsal durumun bozulması, psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkması gibi durumlarda da söz konusu olabilir (Karahasan, Mustafa Reşit, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, İstanbul, 1989, s.88-89; Tandoğan, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Baskı, İstanbul, 2010, s.283; Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, 12.B., İstanbul, 2016, s.94; Oftinger, I, 1958: 186; Kaplan, 1992: 105; Süzek, 2010: 704; Güleç (Uçakhan), 2014: 291; Süzek, 2018: 429; Senyen-Kaplan, 2018: 217). Maddi tazminat; tedavi giderleri (Tedavi giderleri kavramının içerisindeki; hastaneye ulaşım, teşhis, tedavi, ameliyat, protez takılması gibi giderler, maddi tazminat kapsamında değerlendirilmektedir. Ne var ki, iş kazasına uğrayan sigortalı ise, sağlık yardımları sosyal sigortalar kurumu tarafından karşılanacağı için bunlar genellikle işçinin işvereninden talep ettiği maddi tazminat kalemleri arasında yer almazlar. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Karahasan, 1989: 91-98; Tandoğan, 2010: 284; Süzek, 2010: 705; Güleç (Uçakhan), 2014: 297-313; Özdemir, 2014: 535; Oğuzman/Öz, 2016: 95-96; Kılıçoğlu A., 2016: 432; Eren, 2017: 767-768), kazanç kaybı (Kazanç kaybında asıl olan kazanç azalması ya da yitirilmesi değil, çalışma (kazanma) gücünün azalması ya da yitirilmesidir, bkz. Tandoğan, 2010: 285; Eren, 2017: 768. Öğretideki bir görüşe göre, 6098 sayılı Kanundaki “kazanç kaybı” ifadesinin uygulamada pratik bir sonuç doğurması güçtür. Zira, iş kazalarından doğan maddi zarar hesaplamalarında “çalışma gücünden doğan kayıp” içerisinde büyük ölçüde kazanç kaybı da yer almaktadır, bkz. Akın, Levent, Eski ve Yeni Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Karşısında İşveren ve İşveren Vekili Sorumlulukları, Toprak İşveren Sendikası, Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, 26-30 Eylül 2012, Antalya, s.20. Öğretideki bir başka görüşe göre ise, “kazanç kaybı” kavramı uzun yıllar evvel terkedilmiş ve yerini “güç kaybı” kavramına bırakmıştır, bkz. Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat Hesaplarında Yöntem Arayışları ve Hesap Unsurlarının Hukuksal Değerlendirilmesi (18-19 Nisan 2014 İzmir İş Hukuku Günleri Konuşma Metni), Legal İSGHD, C.11, S.42, Y.2014, s.155), çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ile ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplardan (Çalışma gücü kaybı ile ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar her ne kadar aynı olayda bir arada bulunsalar da söz konusu iki kavramı birbirinden ayırmak gerekir. İş kazası sonucunda meydana gelen çalışma gücünün kaybı çoğu kez işçinin aynı zamanda ekonomik geleceğinin de tehlikeye düşmesine neden olur. Ancak kimi hallerde iş kazası sonucunda çalışma gücünde herhangi bir eksilme meydana gelmese de işçinin ekonomik geleceğinin sarsılması mümkündür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Karahasan, 1981: 111; Tandoğan, 2010: 293; Süzek, 2010: 704-705; Oğuzman/Öz, 2016: 100-101; Senyen-Kaplan, 2018: 218) oluşan maddi

zararların karşılanmasına yöneliktir (TBK m.55). Öğretide bizce de isabetli olarak belirtildiği üzere, TBK m.55’de, “*Bedensel zararlar özellikle şunlardır*” ifadelerine yer verildiğinden ölüm ya da bedensel bütünlüğün ihlali halinde anılan hükümde sayılanların dışında başka türde bir zararın ortaya çıktığını ispat eden zarar gören veya yakınları, bu zararın da giderilmesini talep edebilir (Akartepe, Alpaslan, Türk Borçlar Kanunu’nun Haksız Fiilden Doğan Borç İlişkileri Alanında Getirdiği Yenilikler ve Değişiklikler, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVI, S.1-2 (2012), s.174).

Maddi tazminat hesaplanırken amaçlanan, kaza veya hastalık meydana gelmemiş olsaydı işçi hangi maddi durumda olacak idiye o durumun sağlanmasıdır (Süzek, 2010: 705; Süzek, 2018: 429; Aydın, 2015: 324). Bu nedenle hükmedilecek tazminat işçinin zararını geçemez (Süzek, 2018: 429; Aydın, 2015: 324).

İş kazasından doğan maddi tazminat miktarının nasıl belirleneceği konusunda mevzuatımızda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Anılan tazminat, işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklandığından uygulamada Yargıtay tarafından bu ilişkinin özelliklerine göre belirlenmiş birtakım esaslar çerçevesinde hesap edilir.

Genel olarak belirtmek gerekirse, iş kazalarından doğan maddi tazminat miktarının belirlenmesi için (Çalışma konumuzun kapsamını aşacağından iş kazalarından doğan maddi tazminatın belirlenmesinde faydalanılan, meslekte kazanma gücü kaybı (maluliyet oranı), iş görebilme çağı ve yaşam süresinin belirlenmesi ile kazaya uğrayan işçinin ücretinin belirlenmesi ve tarafların kusur durumları hususlarına değinilmeyecektir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 183 vd.; Akın, 2004: 103-113; Süzek, 2010: 706-707; Özdemir, 2014: 537-548; Aydın, 2015: 325-326; Demircioğlu ve Kaplan, 2016: 234-245; Süzek, 2018: 430-432; Senyen-Kaplan, 2018: 218-220), öncelikle kazaya uğrayan işçinin zararının tespit edilmesi gerekir. Zarar tespit edilirken, “işlemiş zarar dönemi” (işlemiş zarar dönemi; zararların somut olarak gerçekleştiği ve kazanç kayıplarının gerçek değerler üzerinden hesaplandığı kaza ile hüküm tarihi arasındaki dönemdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 247-250; Süzek, 2010: 711; Güleç (Uçakhan), 2014: 496; Aydın, 2015: 326; Süzek, 2018: 432) ve “işleyecek zarar dönemi” (işleyecek zarar dönemi; hüküm tarihi ile işçinin muhtemel yaşam süresi arasındaki zaman dilimi olup, bu dönem de kendi içerisinde, hüküm tarihi ile işçinin iş görebilme çağının sona erme tarihini kapsayan işleyecek aktif dönem ve işçinin iş görebilme çağının sona erdiği tarihten işçinin muhtemel yaşam süresinin sonunu içeren işleyecek pasif dönem olarak ikiye ayrılır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 250-258; Süzek, 2010: s.711; Kılıçoğlu M., 2014: 83; Güleç (Uçakhan), 2014: 496-500; Süzek, 2018: 432-433) şeklinde iki ayrı dönem göz önüne alınır. Anılan dönemlere ilişkin hesap edilen brüt zarar miktarı maddi tazminatın en yüksek haddini oluşturacaktır (Süzek, 2018: 435). İşçinin gerçek zararının tespit edilebilmesi

için ise bundan bazı indirimlerin yapılması gerekir (Maddi tazminat hesaplanmasında indirim nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özkul, Emin Aydın, Destekten Yoksun Kalma ve İş görmezlik Tazminatlarının Hesabına İlişkin İlkeler, Çimento İşveren Dergisi, Ocak 1995, s.22-23; Süzek, 2010: 715-716; Süzek, 2018: 435-438).

İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında başka bir talepte bulunulmadığı sürece mahkemece yalnızca yukarıda kısaca değinmeye çalıştığımız şekilde hesap edilen tazminata hükmedilir. Bununla birlikte, kazaya uğrayan işçi ya da yakınları hesaplanan tazminat için faiz de isteyebilir, ancak bunun açıkça belirtilmesi gerekir (Akın, 2001a: 148). Çalışma konumuz bakımından iş kazalarından doğan maddi tazminat faizinin hukuki niteliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle, faiz kavramı ve faiz türlerinin incelenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

III. FAİZ KAVRAMI

1. Genel Olarak

Faiz, genel olarak, alacaklının bir miktar parasından yoksun kalmasını karşılamak amacıyla yoksun kaldığı süre için kendisine verilen bir miktar paradır (Bu tanımlama için bkz. Erdem, Nafiz, Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları, Ankara, 1987, s.575; Nomer, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14.B., İstanbul, 2015, s.283).

Buna benzer başka bir tanıma göre faiz, alacaklının ödünç vermiş olduğu nakdi sermayesinden ya da haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya sözleşmeden doğan para alacağının geç ödenmesi sebebi ile ödenmesi gereken paradan, bir müddet yoksun kalması ve borçlunun da ondan yararlanma imkanı elde etmesine mukabil ödediği karşılıktır (Tanımlama için bkz. Karal, Cavit, Faiz, Ankara Barosu Dergisi, Y.1981, S.2, s.325).

Öğretideki bir başka tanıma göre ise faiz, belirli bir miktardaki paranın kullanılmasının, kullanılma ile geçen süreye göre hesaplanan karşılığıdır (Bu tanımlama için bkz. Tunçomağ, Kenan, Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler, İstanbul, 1972, s.459; Helvacı, Mehmet, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul, 2000, s.43 vd.; Kılıçoğlu A., 2016: 641; Eren, 2017: 1001; Kılıçoğlu A., 2016: 641). Bir diğer tanıma göre faiz, alacaklının para alacağı açısından, bir süre yoksun kalması nedeni ile, para borçları açısından özel olarak düzenlenen yahut taraflarca kararlaştırılan, ödenmesi için zararın ve kusurun varlığının aranmadığı, bir tür tazminat, bir medeni semeredir (Tanım için bkz. Uygur, Turgut, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi Cilt-I, 3.B., İstanbul, 2013, s.597. Aynı yöndeki bir diğer tanım için bkz. Aydoğdu, Murat, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, DEÜHF, C.12, S.1, Y.2010, s.86). Söz konusu tanımlamalardan da anlaşıldığı üzere, faiz borcu ancak para borçlarında söz konusu olabilir (Uygur, 2013: 598).

Faiz niteliği itibari ile asıl borca bağlı fer'i bir alacak, haktır (Akın, 2001a: 149; Uygur, 2013: 598; Eren, 2017: 1001). Faiz, bir yan edim olup, hukuki niteliği itibari ile asıl alacağı genişleten yan haktır (Eren, 2017: 1001). Bu nedenle faiz borcunun devamlılığı bağlı olduğu asıl alacağın devamlılığına bağlıdır. Faiz bir yan haktır ancak asıl alacağın bir unsuru değildir, aksine sadece ona bağlı bir yan hak ve edimdir (Eren, 2017: 1001). Bu nedenle alacaklı, faiz alacağını, asıl alacaktan bağımsız bir şekilde talep ve dava edebilir (Aydoğdu, 2010: 88). Her alacak gibi faiz alacağı da borcu sona erdiren sebeplerle ortadan kalkar. Faiz asıl alacağına bağlı bir yan hak olduğu için asıl alacağın son bulması halinde faiz alacağı da sona erer (TBK m.131/I) (Karal, 1981: 326; Helvacı, 2000: 95; Aydoğdu, 2010: 87; Eren, 2017: 1001). Asıl alacağın talebi sırasında faiz talebi saklı tutulmamış ise asıl alacağın ifa edilmesi, ödenmemiş olsa dahi faiz alacağını da sona erdirir (Akın, 2000: 149). Gerçekten, TBK m.131/II'e göre; *"İşlemiş faizin ve ceza koşulunun ifasını isteme hakkı sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş ise ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğu anlaşılırsa, bu faizler ve ceza koşulu istenebilir"*.

2. Faiz Türleri

Türk Hukuk sistemine yer alan faizler, temerrüt (gecikme) faizi ve kapital (anapara) faizi olmak üzere iki başlık altında toplanabilir (Akın, 2000: 149; Aydoğdu, 2010: 88). Her iki faiz türü için de akdi faiz ve kanuni faiz ayrımı yapılmaktadır. Akdi faiz, sözleşme ile kararlaştırılmış faiz olup, kanuni faiz, taraflarca sözleşme ile kararlaştırılmamış olan ve kanun tarafından belirlenen faizdir. Ne var ki bu tanımlar 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunla (19.12.1984 t.ve 18610 S.lı RG) değiştirilmiştir. Söz konusu Kanun m.1'de kanuni faiz terimi, yalnızca miktarı sözleşme ile taraflarca belirlenmemiş olan kapital faizini ifade etmek üzere kullanılmışken, miktarı sözleşme ile belirlenmemiş olan temerrüt faizi kanuni faiz tabirine dahil edilmemiştir, bkz. Aşçıoğlu, Çetin, Tazminata Yürütülecek Faiz, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara, 11-12 Mayıs 1990, s.189-190; Bozer, Ali, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2.B., Ankara, 2007, s.172; Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 18.B., Ankara, 2013, s.72). Kapital faizi, belirli bir para tutarını talep hakkına sahip alacaklıya, bu paradan belirli bir süre yoksun kalması nedeni ile borcun vadesine kadar ödenen karşılığıdır (Barlas, Nami, Para Borçlarının İfasındaki Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul, 1992, s.124; Karal, 1981: 335; Helvacı, 2000: 95; Bozer, 2007: 171; Aydoğdu, 2010: 89; Arkan, 2013: s.71).

Temerrüt faizi ise, borçlanılan bir miktar paranın alacaklıya ödenmeyerek elde tutulması sebebi ile alacaklının uğradığı zararı karşılamak üzere ödenen karşılıktır (Kuntalp, Erden, Faiz ve Munzam Zarar, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, Y.2000, C.3, s.195-205, s.200-201; Bozer, 2007: 171).

Öğretideki bir başka tanıma göre temerrüt faizi, para borcunu zamanında ödemeyerek temerrüde düşen borçlu tarafından ödenmesi gereken faizdir (Ayrancı, Hasan, Para Borçlarında Temerrüt Faizi, Hukuk Gündemi Dergisi, 2006/5, s.100; Karal, 1981: 334; Akın, 2001a: 149; Arkan, 2013: 71).

Temerrüt faizinin tazminat niteliğinde olup olmadığı konusunda öğretilerde bir tartışma mevcuttur. Nitekim bir görüşe göre, temerrüt faizinin doğması için alacaklının bir zarara uğraması ya da borçlunun temerrüde düşmede kusurunun bulunup bulunmadığı önemli değildir, önemli olan sadece para borcunun ödenmesinde temerrüde düşülmüş olunmasıdır. Bu özelliği nedeni ile temerrüt faizi geç ödemedeki ileri gelen ve alacaklının aksi iddia edilemeyen farazi zararının asgari oranda giderilmesine yönelik götürü bir tazminat niteliğindedir (Barlas, 1992: 133). Bu görüşün tam aksini savunan görüşe göre, temerrüt faizinin niteliğinin belirlenebilmesi için öncelikle temerrüt faizinin işlevi belirlenmelidir. Aynı görüş, temerrüt faizinin ilk işlevinin, ödenmesinde gecikilen paranın kullanım maliyetinin karşılanması, ikinci işlevinin ise, borçluyu borcunu zamanında ödemeye teşvik etmek için önlem alınması olduğunu belirtmektedir (Kuntalp, 2000: 202. Temerrüt faizinin söz konusu işlevleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayrancı, 2006: 100-101). Sonuç olarak, söz konusu görüş, temerrüt faizinin niteliğinin tazminattan ziyade, bir kullanım bedelinin karşılığı olduğunu ileri sürmektedir (Kuntalp, 2000: 203).

IV. İŞ KAZALARINDAN DOĞAN MADDİ TAZMİNAT FAİZİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLER VE DEĞERLENDİRME

1. Öğretideki Görüşler

İş kazalarından doğan maddi tazminat faizinin hukuki niteliği konusunda öğretilerde, tazminat faizi görüşü ile temerrüt faizi görüşlerine yer verilmiştir.

Tazminat faizi, haksız fiil neticesinde doğan ve bir para alacağı şeklinde ifade edilen tazminat ödeme borcuna, zararın gerçekleştiği tarihten itibaren yürütülen faiz olarak tanımlanmaktadır (Barlas, 1992: 130; Akın, 2001a: 150; Uygur, 2013: 601; Kılıçoğlu M., 2014: 57).

Tazminat faizi görüşünü savunan yazarlara göre, tazminatın giderimi olay tarihinde yapılmamış ise, olay tarihi ile ödeme tarihi arasında geçen sürede ek bir zarar meydana gelir. Bu ek zarar para alacağı niteliğinde olan tazminatın bir ürünüdür. Olay tarihinden itibaren işleyen bu zarar temerrüt faizi niteliğinde olmayıp, ondan tamamen ayrı nitelikteki tazminat faizidir,

zira temerrüt faizinde temerrüdü oluşturan koşul ihtardır ve tazminatı doğuran olayda ihtar zorunluluğu yoktur (Tazminat faizi görüşü için bkz. Von Tuhr, Andreas, Borçlar Hukuku 1.Cilt, İstanbul, 1952 (Çeviren: Cevat Edege), s.653-654, s.656-657; Oser, Hugo/Schönenberger, Wilhelm, Borçlar Hukuku: İkinci Kısım madde: 41-109, Ankara, 1950 (Çeviren: Ahmet Recai Seçkin), s.756; Becker, Hermann, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, VI. Cilt, Borçlar Kanunu, Ankara, 1972 (Çeviren: Saim Özkök), s.4; Kudat, Arkun, Cismani Kazalardan Doğan Zararlar Nasıl Değerlendirilir, Ankara, 1966, s.138; Battal, Ahmet, Haksız Fiilden Doğan Alacağa Uygulanacak Temerrüt Faizi Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XV, 5 Haziran 1998, s.55-80, s.58; Tunçomağ, 1972: 460-462; Deschnaux/Tercier, 1983: 182-183; Erdem, 1987: 280; Akın, 2001a: 151-152).

Tazminat faizinin hukuki niteliği konusunda da tartışmalar mevcuttur. Kimi yazarlar tazminat faizinin temerrüt faizinin bir türü olduğunu ileri sürmektedir (Barlas, 1992: 66; Tekinay vd., 1993: 918). Bu görüşe göre, fail zarar vermekle temerrüde düşer ve tazminat faizi haksız fiil tazminatlarına uygulanan temerrüt faizidir. Diğer bir görüş ise, tazminat faizi hakkında kanuni bir düzenleme bulunmadığından tazminat faizine kapital faiz hükümleri uygulanması gerektiği yönündedir (Söz konusu görüşe göre, borçlunun temerrüde düşebilmesi için kural olarak bir ihtarın yapılması ve borcun ifasının mümkün olması gerekmektedir. Borcun ifasının mümkün olabilmesi ise her şeyden evvel borç miktarının belirli ya da belirlenebilir olmasına bağlıdır. Ancak haksız fiilin meydana geldiği tarihte tazminat borcunun miktarının borçlu tarafından bilinmesi veya belirlenebilmesi mümkün değildir. O nedenle de tazminat faizi temerrüt faizinin bir türü olarak nitelendirilemez. Bu görüş tarafından bu nedenlerle hakkında kanuni bir düzenleme de olmadığı için tazminat faizine kapital faiz hükümlerinin uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür, bkz. Aşçıoğlu, 1990: 198).

Öğretideki bir diğer görüşe göre ise; iş kazalarından doğan maddi tazminat faizi ne temerrüt ne de kapital faizi niteliğindedir (Akın, 2001a: 150). Söz konusu görüş, iş kazalarından doğan maddi tazminat faizinin niteliğini belirleyebilmek için zararın meydana geliş şekline hareket edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Zira, iş kazalarında zararın bir kısmı kaza anında ve hemen sonrasında, ancak çok büyük bir kısmı gelecek zaman süreci içerisinde aşama aşama ortaya çıkar. Her ne kadar bir kısmı gelecekte oluşacak olsa da kazaya uğrayan işçinin zararı mahkemenin karar anı itibari ile belirlenir ve toplam bir değer olarak hesap edilir. İşte kazaya uğrayan işçinin mevcut ve gelecekteki zararlarının kaza anında doğmuş gibi değerlendirilerek tek bir tazminatla karşılanması nedeni ile, iş kazası tazminatları için talep edilen faiz tazminat faizi olarak değerlendirilmelidir (Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 150 vd.).

Temerrüt faizi görüşüne göre ise, tazminat bir para borcudur ve para borçlarında temerrüt oluşmadıkça yürütülecek tek faiz türü kapital faizdir. Ancak kapital faizi sadece sözleşme ilişkilerinde söz konusu olabilir. Tazminat halinde böyle bir ilişki var olmadığından kapital faizinden de söz edilemez. Kanundan, sözleşmeden yahut sözleşme dışı sebeplerden

kaynaklanan her türlü tazminata olay tarihinden itibaren faiz yürütülmesinin nedeni temerrüdün olay anında meydana gelmesidir. Bu faiz, temerrüt faizinden başka bir şey değildir (Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet/Özdemir, Rafet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara, 1987, s.236; Domaniç, Hayri, Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler, İstanbul, 1993, s.55, s.62; Şirin, Şerafettin, Ticaret Hukukunda Faiz ve Uygulaması, İstanbul, 1994, s.130-131; İyimaya, Ahmet, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, Ankara, 1990, s.207; Nomer, Haluk N., Haksız Fiil Sorumluluğunda Maddi Tazminatın Belirlenmesi, İstanbul, 1996, s.215 vd.; Feyzioğlu, 1976: 239; Barlas, 1992: 66; Tekinay vd., 1993: s.918; Kılıçoğlu A., 2016: 450).

Nitekim bu görüşü savunan yazarlardan birine göre, TBK m.117/II hükmü maddi tazminat faizinin hukuki niteliği konusunda açık bir düzenleme getirmiştir. Anılan görüş, ilgili Kanun maddesinde yer alan, “...haksız fiilin işlendiği,...tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur” ifadeleri karşısında artık haksız fiil failinin daima ihtarsız temerrüde düşeceğini ve temerrüt faizinin de, zararın gerçekleştiği veya gerçekleşeceği tarihten değil, fiilin işlendiği tarihten itibaren hesaplanması gerektiğini ileri sürmektedir (Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman ve Öz, 2016: 130-131).

Yine temerrüt faizi görüşünü savunan başka bir yazara göre, Türk-İsviçre hukukunda ayrı bir “tip” oluşturacak, “tazminat faizi” kavramı ve kurumu bulunmamaktadır. Tazminat faizi gördüğü işlev ve hukuki nitelik itibarıyla temerrüt faizinden başka bir şey değildir (İyimaya, 1990: 205-207; Karahasan, 2001: 92-93; Güleç (Uçakhan), 2014: 820).

2. Yargıtay’ın Görüşü

Yargıtay’ın konu ile ilgili olarak verdiği kararlarının bir kısmında iş kazalarından doğan maddi tazminat faizi “tazminat faizi” olarak adlandırılmışken, kimi kararlarında “temerrüt faizi” olarak kabul edilmiştir.

Yargıtay’ın tazminat faizi görüşünü benimsediği kararlarından birinde Hukuk Genel Kurulu; “...Tazminat konusunda hüküm altına alınacak faiz, tazminat faizidir, yani borçlunun temerrüdü ile ilgili olmayan, tazminatı, miktar bakımından, tamamlamayı hedef tutan bir faizdir. Zararın tamamıyla karşılanmış olması için tazminatın, zararın meydana geldiği anda, zarara uğrayan kimseye ödenmiş olması gerekir. Tazminat geç ödenirse zarar tam olarak kapatılmış olmaz. Bu konudaki faiz, tazminatın geç ödenmesi yüzünden meydana gelmiş bir ek zararın karşılığıdır. Tazminat faizini temerrüt faizinden ayıran önemli bir yön de ihtardan veya davadan önce zararı yapan mutemerrit duruma girmediği halde tazminat faizinin, tazminatın ödenmesi lazım geldiği yani zararın doğduğu günden

başlanılarak ödenmesinin gerekmesinde belirtmektedir...” ifadelerine yer vermiştir (Bkz. Yarg. HGK, 15.11.1961, 36/38, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019). Aynı yöndeki başka Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 21HD, 24.10.2002, 8151/9043, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019), Yarg. 21HD, 11.10.2005, 6148/9287, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019), Yarg. 21HD, 30.06.2008, 2007/17707, 2008/10112, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019), Yarg. 21HD, 01.04.2014, 2013/22157, 2014/6622, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019), Yarg. 21HD, 01.10.2018, 2016/20543, 2018/6879, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2019/2 (61), s.1549-1555).

Yargıtay’ın tazminat faizi görüşünü benimsediği kararlarının çoğunda gerekçe olarak, haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın eksiksiz olarak ödenmiş sayılabilmesi için, tazminatın, zarar görene zararın doğduğu anda ödenmesi gerektiği, bu nedenle de tazminat borçlusunun temerrüde düşürülmesinin gerekmediği belirtilerek bu konudaki faizin, tazminatın geç ödenmesinden kaynaklanan ek bir zararın karşılığı olduğuna değinilmektedir (Bu yöndeki Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 4HD, 07.03.1979, 1978/11151, 1979/2990, www.legalbank.net (e.t. 21.08.2019), Yarg. 4HD, 08.02.1966, 1862/1467, www.yargitay.gov.tr (e.t. 23.08.2019).

Yargıtay’ın temerrüt faizi görüşünü benimsediği kararlarında ise, tazminatla yükümlü olan kişinin, fiili işlediği tarihten itibaren zararın tamamı yönünden temerrüde düşmüş sayılacağı ve temerrüt faizinin işleyebilmesi için ihtara gerek olmadığı vurgulanmıştır (Yargıtay’ın bu yöndeki kararları için bkz. Yarg. HGK, 17.12.1986, 11-383/1099, www.legalbank.net (e.t. 23.08.2019); Yarg. HGK, 03.04.1963, 4-191/68, www.legalbank.net (e.t. 23.08.2019).

3. Değerlendirmemiz

İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında maddi tazminat için yürütülecek faizin hukuki niteliğinin belirlenebilmesi için öğretide üzerinde yoğunlaşılacak temerrüt faizi ve tazminat faizi görüşlerinin çıkış noktasına, bu faiz türlerinin amaçlarına bakılması gerektiği kanaatindeyiz.

Temerrüt faizinin amacına bakıldığında, ödenmesinde gecikilen paranın kullanım maliyetinin karşılanması ve borçluyu borcunu zamanında ödemeye teşvik etmek için önlem alınması olduğu görülmektedir (Kuntalp, 2000: 202. Temerrüt faizinin söz konusu bu işlevleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayranç, 2010: 100-101).

Öğretide benimsenen tazminat faizi görüşünün çıkış noktasını ise tazminatın amacı oluşturmaktadır. Gerçekten de tazminat zarar görene eski durumunu iadeyi amaçlar ve bu nedenle kural olarak zarar anında ödenmelidir. İş kazalarında her ne kadar zararın tamamı kaza anında ortaya

çıkmasa da, zararı tazmin borcu bu anda doğduğundan kazaya uğrayan işçi tazminata kaza anında hak kazanmış olur. Ancak işçinin zararı kaza anında derhal karşılanamaz ve karşılanmadığı için zararı artmakta olan işçinin tazminatın yanı sıra faiz ile tatmin edilmesi gerekir (Tazminat faizinin amacı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 151-152). Böylece faiz tazminatın içine girerek onun ek parçası haline gelir ve bu faiz tazminatın ödenmesinde temerrüde düşülmesine değil, her geçen gün doğan yeni zararları telafide esas tazminata katkı sağlamaya hizmet eder (Kaplan, 1992: 116; Akın, 2001a: 152. Tazminat faizinin tazminatın bir parçasını teşkil etmediği yönündeki görüş için ise bkz. Nomer, 1996: 215).

Her iki görüş karşılaştırıldığında, iş kazalarından doğan maddi tazminat faizinin hukuki niteliğinin tazminat faizi olduğunun kabulünün, kazaya uğrayan işçinin zararının telafî edilebilmesi için daha uygun düşeceği kanaatindeyiz. Söz konusu faizin temerrüt faizi değil de tazminat faizi olarak nitelendirilmesinin işçi açısından çok önemli bir sonucu vardır. Zira, temerrüt faizine tekrardan temerrüt faizi işletilememesine (Nomer, 2015: 290) karşın (TBK m.120/III) iş kazalarından doğan maddi tazminat faizi için böyle bir engel bulunmamaktadır (Akın, 2001a: 152). Dolayısı ile iş kazalarında hükmedilen maddi tazminatın işverence geç ödenmesi durumunda işverenden temerrüt faizi istenilebilecektir (Akın, 2001a: 152).

Niteliği gereği tazminat faizi olarak adlandırdığımız bu faizin başlangıç anı ise uygulamada yoğun tartışmalara neden olmuştur. Gerçekten de tazminat faizi olarak yapılan bu nitelendirmede, faizin başlangıç anı olay tarihi olarak kabul edilmektedir. Bu düşüncenin temelinde ise anılan tazminata haksız fiillerden doğan tazminatlara uygulanan hükümlerin uygulanması yer almaktadır.

Yargıtay uygulamasında da baskın olarak kabul edilen görüşün tazminat faizi görüşü olduğunu söyleyebilirsek de, faizin başlangıç anı konusunda yıllar içerisinde görüş değişikliğinin yaşandığını belirtmekte fayda olacağı kanaatindeyiz. Nitekim Yargıtay uygulamasına baktığımız zaman, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin izlediği tutum 1994 yılına dek faizin başlangıç anını olay tarihi olarak kabul etmek olmuştur (Akın, Levent, İş Kazası ya da Meslek Hastalığından Doğan Maddi Tazminat Hesaplamasında Uygulama Sorunları ve Öneriler, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, İstanbul Barosu Yayınları, 1-12-13 Mayıs 2000, İstanbul, 2001, s.377; Akın, 2001a: 153; Yargıtay'ın bu yöndeki görüşlerinin yer aldığı bir kararında şu ifadelere yer verilmiştir: "*Haksız fiil (veya akde aykırılık) sebebiyle hüküm altına alınan tazminata istek halinde, temerrüde düşürme şartı aranmaksızın olay tarihinden itibaren faiz yürütülmesi kuralı da tazminatın olay tarihi itibarıyla sermayeleştirilmesini zaruri kılar...*" bkz. Yarg. 9HD, 23.10.1990, 781/10563, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019). Aynı

yöndeki diğer Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 9HD, 07.09.1990, 401/9104, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019), Yarg. 9HD, 29.04.1998, 3336/5154, www.yargitay.gov.tr (e.t. 29.08.2019). 1994 yılından 1997 yılına kadar ise farklı bir uygulamaya gidilmiştir. Bu dönem içerisinde Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, maddi tazminat miktarı belirlenirken, maddi zararın ortaya çıkma anı dikkate alınarak iki ayrı döneme ayırarak hesap edilmesinden hareket etmiş ve maddi zararın olay tarihi sonrasında meydana geldiği durumlarda bu dönem için faizin olay tarihinden itibaren başlatılmasının isabetli olmadığına hükmetmiştir. Anılan görüş doğrultusunda da faizin kaza tarihi ile hüküm tarihi arasında yer alan ortalama bir tarihten başlatılmasını kabul etmiştir (Akın, 2001a: 153-154; Akın, 2001b: 378. Anılan yöndeki bir Yargıtay kararında şu ifadeler yer verilmiştir: “...Gerçekleşmiş bulunan (işlemiş) tazminata, olay tarihi ile hüküm tarihi arasındaki ortalama tarihten itibaren yasal faiz yürütülmelidir. Zira, bu döneme ilişkin zararın tamamı olay tarihinde gerçekleşmiş değildir...” bkz. Yarg. 9HD, 14.04.1994, 5476/5641, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019). Aynı yönde bkz. Yarg. 9HD, 27.06.1994, 4957/10081, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019), Yarg. 9HD, 18.01.1994, 1993/12485, 1994/89, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019), Yarg. 9HD, 26.09.1994, 7912/12639, www.legalbank.net (e.t. 29.08.2019).

İş kazalarından doğan tazminat davalarına bakmakla görevli yüksek mahkeme olarak Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin belirlenmesinin ardından ise 9. Hukuk Dairesi'nin anılan bu uygulaması son bulmuştur (Akın, 2001a: 155).

21. Hukuk Dairesi 9. Hukuk Dairesi'nin ilk uygulamasına geri dönerek, herhangi bir ayırım yapmaksızın tüm tazminat miktarı için faizin başlangıç anını olay tarihi olarak belirlemiştir (Akın, 2001a: 154 ve dn. 175'de belirtilen Yargıtay 21. Hukuk Dairesi kararları). Yargıtay'ın bu yöndeki uygulaması günümüzde de devam etmektedir (Bkz. Yar. 21HD, 07.09.2015, 1462/15870, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2016/2 (49), s.1022; Yarg. 9HD, 13.02.2012, 2009/42452, 2012/3132, Ocak, Uğur, İşçilik Alacakları, II. Cilt, Ankara, 2013, s.2056; Yar. 21HD, 01.02.2007, 2006/14803, 2007/1120, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2007/4 (15), s.368).

İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında hükmedilen faizin tazminat faizi olduğu görüşü kanaatimizce isabetli de olsa, tazminat faizinin başlangıç anının hesap edilen tüm tazminat miktarı için olay tarihi olarak belirlenmesinin isabetli olmadığı düşüncesindeyiz. Zira, öğretilerde bizim de katıldığımız görüşe göre, 21. Hukuk Dairesi'nin bu uygulaması işvereni adaletsiz ve aşırı ölçüde bir faiz borcu ile karşı karşıya bırakmaktadır (Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akın, 2001a: 155-159). Yine bu görüşe göre, faiz sorununun temel kaynağını tazminatın sermayeleştirilme yöntemine göre ödenmesinin benimsenmesi oluşturmaktadır. Yapılması gereken, iş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında tazminatın irat şeklinde ödeme yönteminin belirlenmesidir. Böylece zamanla oluşan zararların tazminleri de zaman içerisinde yapılacaktır (Akın, 2001a: 158).

SONUÇ

İş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında kazaya uğrayan işçinin açıkça talep etmesi halinde maddi tazminatın yanı sıra faize de hükmedilmektedir. Öğretide ve Yargıtay uygulamasında hükmedilecek bu faizin hukuki niteliği büyük tartışmalara neden olmuştur. Türk hukuk sisteminde temerrüt ve kapital faizi olmak üzere iki tür faiz uygulanmaktadır. Ancak iş kazalarından doğan maddi tazminata uygulanacak faiz hususunda öğretide ve Yargıtay uygulamasında görüşler temerrüt faizi ve tazminat faizi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bizim de isabetli bulduğumuz görüşe göre, iş kazalarından doğan maddi tazminatta hükmedilecek faiz ne temerrüt ne de kapital faizidir. Zira, temerrüt faizinin amacı ödenmesinde gecikilen paranın kullanım maliyetinin karşılanması ve borçluyu borcunu zamanında ödemeye teşvik etmek için önlem alınması iken kapital faizi de ancak sözleşme ilişkilerinde söz konusu olabilir. İş kazalarından doğan tazminat davalarında ise işveren ile kazaya uğrayan işçi arasında böyle bir sözleşme ilişkisinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Görüldüğü üzere, temerrüt faizi ve kapital faizi amaç olarak iş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında işçinin zararını telafi etmede yetersiz kalmaktadır.

Tazminat faizi görüşünün çıkış noktası incelendiğinde ise görüleceği üzere amaç, zarar görenin eski durumuna getirilmesinin sağlanmasıdır ve bu nedenle kural olarak zarar, anında ödenmelidir. İş kazalarında her ne kadar zararın tamamı kaza anında ortaya çıkmasa da, zararı tazmin borcu bu anda doğduğundan kazaya uğrayan işçi tazminata kaza anında hak kazanmış olur. Ancak zararı kaza anında derhal karşılanamayan ve karşılanmadığı için zararı artmakta olan işçinin, tazminatın yanı sıra faiz ile tatmin edilmesi gerekir. Böylece, faiz tazminatın içine girerek onun ek parçası haline gelir ve bu faiz tazminatın ödenmesinde temerrüde düşülmesine değil, her geçen gün doğan yeni zararları telafide esas tazminata katkı sağlamaya hizmet eder.

Söz konusu faizin temerrüt faizi değil de tazminat faizi olarak nitelendirilmesinin işçi açısından çok önemli bir sonucu vardır. Zira, temerrüt faizine tekrardan temerrüt faizi işletilememesine karşın (TBK m.120/III) iş kazalarından doğan maddi tazminat faizi için böyle bir engel bulunmamaktadır. Dolayısı ile iş kazalarında hükmedilen maddi tazminatın işverence geç ödenmesi durumunda işverenden temerrüt faizi istenilebilecektir.

Bunun yanı sıra tazminat faizi görüşünün kabulü ile faiz başlangıcı olarak olay tarihi esas alınmaktadır. Ancak bu noktada tazminat faizinin başlangıç anının hesap edilen tüm tazminat miktarı için olay tarihi olarak belirlenmesinin isabetli olmadığı düşüncesindeyiz. Zira, bu uygulama işvereni adaletsiz ve aşırı ölçüde bir faiz borcu ile karşı karşıya bırakmaktadır. Faizin başlangıç anının belirlenmesi sorununun temel kaynağını tazminatın sermayeleştirilme yöntemine göre ödenmesinin benimsenmesi oluşturmaktadır. Yapılması gereken, iş kazalarından doğan maddi tazminat davalarında tazminatın irat şeklinde ödeme yönteminin belirlenmesidir. Böylece zamanla oluşan zararların tazminleri de zaman içerisinde gerçekleşecektir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akartepe, Alpaslan, Türk Borçlar Kanunu'nun Haksız Fiilden Doğan Borç İlişkileri Alanında Getirdiği Yenilikler ve Değişiklikler, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVI, S.1-2 (2012), 160-190.
- Akın, Levent, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlardan İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararları, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1996 Yılı Toplantısı, İstanbul, 1996.
- Akın, Levent, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Ankara, 2001 (a).
- Akın, Levent, İş Kazası ya da Meslek Hastalığından Doğan Maddi Tazminat Hesaplamasında Uygulama Sorunları ve Öneriler, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, İstanbul Barosu Yayınları, 1-12-13 Mayıs 2000, İstanbul, 367-387 (b).
- Akın, Levent, İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu ve Bundan Doğan Tazminat Davaları Açısından Yargıtay'ın 2002 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, Yargıtay'ın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi 2002, Ankara, 2004, 89-141.
- Akın, Levent, Çimento Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliğinden Doğan Sorumluluklar, Çimento Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği, İstanbul, 2011 (a).
- Akın, Levent, İşverenin İşçiyi Gözetme Borcundan Doğan Hukuki Sorumluluğunda Uygun Nedensellik Bağı, Çimento İşveren Dergisi (Karar İncelemesi), Mart 2011, 26-39 (b).
- Akın, Levent, Eski ve Yeni Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Karşısında İşveren ve İşveren Vekili Sorumlulukları, Toprak İşveren Sendikası, Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, 26-30 Eylül 2012, Antalya, 13-27.
- Alper, Yusuf, Sosyal Sigortalar Hukuku, 7.B., Bursa, 2015.
- Araslı, Utkan, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, Ankara, 2002.
- Araslı, Utkan, Yeni Borçlar Yasası'nın İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Maddi Tazminat Davalarında Getirdiği Yeni Sistem ve Hakkaniyet İndirimi, Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Aralık 2011, 141-154.
- Arıcı, Kadir, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara, 2015.
- Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 18.B., Ankara, 2013.

- Aşçıoğlu, Çetin, Tazminata Yürütülecek Faiz, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara, 11-12 Mayıs 1990, 187-201.
- Aydınlı, İbrahim, İş Kazasının Görevli Mahkemelerin Belirlenmesindeki Etkisi ve Kalp Krizinin İş Kazası Niteliğine İlişkin Karar İncelemesi, Çimento İşveren Dergisi, C.20, S.5, Eylül 2006, 36-47.
- Aydınlı, İbrahim, İş Sağlığı ve Güvenliğinden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk, Ankara, 2015.
- Aydoğdu, Murat, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, DEÜHF, C.12, S.1, Y.2010, 85-136.
- Ayrancı, Hasan, Para Borçlarında Temerrüt Faizi, Hukuk Gündemi Dergisi, 2006/5, 100-106.
- Barlas, Nami, Para Borçlarının İfasındaki Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul, 1992.
- Başbuğ, Aydın, İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği, Ankara, 2013.
- Battal, Ahmet, Haksız Fiilden Doğan Alacağa Uygulanacak Temerrüt Faizi Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XV, 5 Haziran 1998, 55-80.
- Baycık, Gaye, Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Haklarında Yeni Düzenlemeler, Ankara Barosu Dergisi, 2013/3, 105-170.
- Becker, Hermann, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, VI. Cilt, Borçlar Kanunu, Ankara, 1972 (Çeviren: Saim Özkök).
- Black's Law Dictionary, 4th Edt., West Publishing Co., 1968.
- Bozer, Ali, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2.B., Ankara, 2007.
- Brox, Hans/Walker, Wolf-Dietrich, Besonders Schuldrecht, 42. Auflage, 2018.
- Caniklioğlu, Nurşen, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Çerçevesinde İşverenin İş Kazasından Doğan Hukuki Sorumluluğu, Prof. Dr. Turhan Esener I. İş Hukuku Uluslararası Kongresi, Ankara, 2016, 35-76.
- Centel, Tankut, Türk Borçlar Kanunu'nda Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması, Sicil İş Hukuku Dergisi, S.24, Aralık 2011, 13-19.
- Collin, P.H., Dictionary of Law, 4th Edt., Bloomsbury Publishing Plc., 2004.
- Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat Hesaplarında Yöntem Arayışları ve Hesap Unsurlarının Hukuksal Değerlendirilmesi (18-19 Nisan 2014 İzmir İş Hukuku Günleri Konuşma Metni), Legal İSGHD, C.11, S.42, Y.2014, 139-175.
- Çenberci, Mustafa, Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Ankara, 1985.
- Demircioğlu, A. Murat/Güzel, Ali, İşverenin Sosyal Sigorta Yükümlülükleri ve Sorumluluğu, İstanbul, 2001.
- Demircioğlu, A. Murat/Kaplan, Hasan Ali, Sorularla İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul, 2016.
- Demircioğlu, Murat/Balsever, Sergül, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sonrası Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan Cilt II, İstanbul, 2016, 1171-1175.
- Deschenaux, Henri/Tercier, Pierre, Sorumluluk Hukuku (Çeviren: Salim Özdemir), Ankara, 1983.
- Doğan Yenisey, Kübra, İş Hukukunda İşyeri ve İşletme, Alman ve Fransız Hukuklarıyla Karşılaştırmalı Bir İnceleme, İstanbul, 2007.
- Domaniç, Hayri, Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler, İstanbul, 1993.

- Erdem, Nafiz, Türk Borçlar Kanunu Şerhi ve Davaları, Ankara, 1987.
- Erdoğan, Çağla, İşveren ve İşveren Vekilinin İş Kazasından Doğan Cezai Sorumluluğu, Ankara, 2016.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Sorumluluğu, Ankara, 1974.
- Eren, Fikret, Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara, 1975.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21.B., Ankara, 2017.
- Erol, Ali Nevzat, İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarından Doğan Hukuk Davaları, İstanbul, 1975.
- Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1976.
- Güleç (Uçakhan), Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, 7.B., Ankara, 2014.
- Güzel, Ali, Yargıtayın İş Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 1990, İstanbul, 1992, 173-207.
- Helvacı, Mehmet, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul, 2000.
- İyimaya, Ahmet, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sorunları, Ankara, 1990.
- İzveren, Adil, Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar, Ankara, 1970.
- Kaplan, Emine Tuncay, İşverenin Hukuki Sorumluluğu (Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından), Ankara, 1992.
- Kaplan-Seneyen, E. Tuncay, Bireysel İş Hukuku, 9.B., Ankara, 2018.
- Karahasan, Mustafa Reşit, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, İstanbul, 1989.
- Karahasan, Mustafa, Tazminat Hukuku, Maddi Tazminat, 6.B., İstanbul, 2001.
- Karal, Cavit, Faiz, Ankara Barosu Dergisi, Y.1981, S.2, 325-338.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 20.B., Ankara, 2016. Tercier, Pierre/Pichonnaz, Pascal/Develioğlu, H. Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, 2016.
- Kılıçoğlu, Mustafa, Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri, 4.B., Ankara, 2014.
- Korkusuz, M. Refik/Uğur, Suat, Sosyal Güvenlik Hukuku, 4.B., Bursa, 2015.
- Kuntalp, Erden, Faiz ve Munzam Zarar, Ankara Barosu Hukuk Kurultayı, Y.2000, C.3, 195-205.
- Nomer, Haluk N., Haksız Fiil Sorumluluğunda a Maddi Tazminatın Belirlenmesi, İstanbul, 1996.
- Nomer, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14.B., İstanbul, 2015.
- Ocak, Uğur, İşçilik Alacakları, II. Cilt, Ankara, 2013.
- Oftinger, Karl, Schweizerisches Haftpflichtrecht, 1.2. Aufl: Zürich Schulthess, 1958.
- Oğuzman, M. Kemal, İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan İşverenin Sorumluluğu, İÜHFM, 1968, C. 34, S. 1-4, 322-342.
- Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, 12.B., İstanbul, 2016.
- Özdemir, Erdem, İş Sağlığı ve güvenliği Hukuku, İstanbul, 2014.
- Özkuş, Emin Aydın, Destekten Yoksun Kalma ve İşgörmezlik Tazminatlarının Hesabına İlişkin İlkeler, Çimento İşveren Dergisi, Ocak 1995, 13-24.
- Saraç, Coşkun, İşyerinde Kalp Krizinden Ölüm ve İşverenin İş Kazasından Dolayı Sorumluluğu, Sicil İş Hukuku Dergisi, Haziran 2012, S.26, 125-131.
- Seneyen-Kaplan, E. Tuncay, Bireysel İş Hukuku, 9.B., Ankara, 2018.
- Seratlı, Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara, 2003.
- Sözer, Ali Nazım, Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, 2.B., İstanbul, 2015.

- Sur, Melda, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Sendikal Haklar, Prof. Dr. Şükrü Postacıoğlu'na Armağan, İzmir, 1997.
- Sümer, Haluk Hadî, İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığı Nedeniyle Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Konuya İlişkin Yargıtay Görüşünün Değerlendirilmesi, Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Bedensel Zararların Tazmini Esasları ve Usulü Kongresi 4-5-6 Nisan 2013, Ankara Barosu Ulusal Kongre, 65-87.
- Süzek, Sarper, İş Güvenliği Hukuku, Ankara, 1985.
- Süzek, Sarper, İş Kazasından Doğan Maddi Tazminat, Prof. Dr. Ali Güzel'e Armağan Cilt I, İstanbul, 2010, 703-717.
- Süzek, Sarper, İş Hukuku, 16.B., İstanbul, 2018.
- Şirin, Şerafettin, Ticaret Hukukunda Faiz ve Uygulaması, İstanbul, 1994.
- Tandoğan, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Baskı, İstanbul, 2010.
- Taşkent, Savaş, İş Kazası Kavramı, Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan Cilt II, İstanbul, 2001, 1951-1966.
- Tekil, Fahiman, Borçlar Hukuku, İstanbul, 1981.
- Tekinay, Selahattin/Akman, Sulhi/Burcuoğlu, Sermet/Altop, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7.B., İstanbul, 1993.
- Tuncay, A. Can, İş Kazasının Unsurları ve İşverenin İş Kazasından Doğan Sorumluluğu, İHU, SSK 11, No 2.
- Tuncay, A. Can, İş Kazası ve İşverenin Sorumluluğu, Giresun Barosu Bülteni, Y.5, S.10, 20 Mayıs 2015, 16-32.
- Tuncay, A. Can/Ekmekçi, Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, İstanbul, 2015.
- Tunçomağ, Kenan, Borçlar Hukuku Cilt I Genel Hükümler, İstanbul, 1972.
- Tunçomağ, Kenan, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, İstanbul, 1988.
- Tunçomağ, Kenan, İş kazasından Doğan Sorumluluk ve Yargıtay Kararları, Yargıtay Kararları Dergisi, Ocak 1989.
- Uşan, M. Fatih, İşyerinde Geçirilen Kalp Krizi İş Kazası Mıdır? (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun Bir Kararı Üzerine Değerlendirme) Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, S.10, 2005, 119-126.
- Uşan, Fatih, Türk Sosyal Güvenlik Hukukunun Temel Esasları, 2.B., Ankara, 2009.
- Uşan, Fatih, Yargıtay'ın İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kararlarının Değerlendirilmesi 2011, Ankara, 2013, 337-541.
- Uygur, Turgut, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi Cilt-I, 3.B., İstanbul, 2013.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet/Özdemir, Rafet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara, 1987.
- Von Tuhr, Andreas, Borçlar Hukuku 1.Cilt, İstanbul, 1952 (Çeviren: Cevat Edege). Oser, Hugo/Schönenberger, Willhelm, Borçlar Hukuku: İkinci Kısım madde: 41-109, Ankara, 1950 (Çeviren: Ahmet Recai Seçkin).
- Yıldız, Gaye Burcu, İşverenin İş Kazasından Doğan Hukuki Sorumluluğu, Toprak İşveren Dergisi, Haziran 2010, S.86, 8-16.